

Årsredovisning 2019

med verksamhetsplan för 2020

Närhälsan FoU primärvård
Folktandvården område Öster

FoU-centrum Skaraborg

På FoU-centrums hemsida www.vgregion.se/fouskaraborg finns Årsredovisningen som PDF.

FoU-året 2019

Sammanfattning och reflektion

Årsredovisning för FoU-centrum Skaraborg, primärvård i Skaraborg och Folk tandvården område öster, vill ge en samlad bild av alla de aktiviteter som bedrivits under 2019. Dessa spänner över många olika områden som t.ex. större och mindre forskningsprojekt, kurs i grundläggande FoU-metodik, handledning, vetenskapliga artiklar och projektredovisningar, seminarier, samverkan med andra forskningsinstitutioner lokalt, nationellt och internationellt.

Årsredovisningen riktar sig i första hand till våra uppdragsgivare, samarbetspartners och chefer samt intresserad personal i primärvård och folk tandvård. Den inleds med en beskrivning av FoU-centrum Skaraborgs struktur och innehåll, och därefter ges en mera ingående bild av FoU-verksamheten.

Under 2019 har mycket arbete lagts på att anpassa verksamheten till våra nya lokaler i nya Regionens hus Skövde. Detta har fungerat bra och vi har nu ljusa, moderna och välfungerande lokaler. Två nya FoU-handledare har rekryterats vilket både ökat handledarkapaciteten och breddat handledarkompetensen.

FoU-primärvård bytte organisatorisk tillhörighet från Närhälsan till den nybildade Regionhälsan 1 januari 2019. Denna organisationsförändring förstärker ytterligare vår profil som producentneutral med uppgift att stödja såväl offentligt driven som privat primärvård. Det innebär också starkare band till upplåten enhet på allmänmedicin vid Sahlgrenska akademien vilket underlättar uppbyggnaden av våra universitetssjukvårdsenheter.

Avslutningsvis ges en översikt av planerna för nästkommande år.

Per Hjerpe

FoU-chef

Forskningsvision

FoU primärvård i Västra Götalandsregionen är särskilt profilerad för att främja friskfaktorer och förebygga riskfaktorer så att befolkningen kan möta framtiden med god livskvalitet

Innehållsförteckning

FoU-året 2019	1
Sammanfattning och reflektion	1
Forskningsvision.....	1
Inledning	1
FoU-uppdraget i förändring.....	1
Samverkan med Folktandvården FoU	3
Forskning	3
Ledning och organisation.....	3
FoU primärvård Västra Götalandsregionen.....	6
Forskarutbildning	7
Disputationer	9
Vetenskaplig produktion	9
Forskningsplattformar	15
FoU-anslag.....	15
Utbildning	18
Grundläggande forskningsmetodik	18
Regionala utbildningar	21
Innovation	21
Utveckling	22
Seminarier	22
Konferenser.....	23
FoU i VGR.....	23
Kvalitetsregister	24
Infrastruktur	24
Lokal FoU-samverkan.....	25
Regional FoU-samverkan	26
Nationell FoU-samverkan	26
Internationell FoU-samverkan.....	27
Deltagande i betygsnämnder	27
Ekonomi	28
Verksamhetsplan för år 2020	28
Utbildningar	29
Seminarier	29
Disputation/halvtidkontroll	29

Bilaga 1. Vetenskapliga artiklar och konferensbidrag

Inledning

Verksamhetsidé

FoU-centrum ska stimulera, skapa förutsättningar och vara ett föredöme för forskning, utveckling och utbildning.

All forskning och utveckling ska baseras på vetenskaplig metodik.

Arbetet ska bidra till att primärvård och tandvård i Skaraborg utvecklas och blir attraktiva arbetsplatser.

FoU-uppdraget i förändring

FoU-centrum Skaraborg är en del av FoU primärvård, forsknings- och utvecklingsorganisationen för Västra Götalandsregionens primärvård (VGPV), i samverkan med Folktandvården FoU. Verksamheten är lokaliserad i nya Regionens hus i Skövde och flyttades organisatoriskt från Närhälsan till Regionhälsan den 1 januari 2019.

FoU-verksamheten har ett övergripande uppdrag att stimulera, stödja och initiera forskning och utveckling inom all primärvård och folktandvård finansierad av Västra Götalandsregionen (VGR) samt inom regionhälsan och att utveckla den vetenskapliga kompetensen hos personalen inom dessa verksamhetsområden för att på så sätt främja en evidensbaserad, god och säker vård.

FoU-centrums huvudsakliga verksamhet består av undervisning i grundläggande forskningsmetodik samt stöd och handledning i projekt med en bred ansats. Det innebär både utvecklingsarbete och forskning (från enskilda projekt till doktorandprojekt). VGPV kallas i denna årsredovisning fortsättningsvis för primärvård.

Forskning bedrivs inom profilmråden såsom folksjukdomar och uppföljning av läkemedelsförskrivning samt registerforskning. Inom tandvården bedrivs framför allt projekt med fokus på orala folksjukdomar i olika åldrar i befolkningen.

FoU-chefen har det övergripande administrativa ansvaret. Ansvaret för verksamhetens vetenskapliga innehåll ligger hos FoU-chefen och FoU-strateger inom primärvård respektive FoU-ledare inom tandvård. Andra funktioner knutna till FoU-centrum är FoU-koordinatorer och FoU-handledare.

Under 2018 godkändes FoU primärvårds fyra FoU-centrum tillsammans med enheten för allmänmedicin vid Göteborgs universitet som Universitetssjukvårdsenheter (USV-enheter). Ett fortsatt arbete pågår för att anpassa dessa inför kommande utvärdering.

Precis som tidigare kommer vi att arbeta för att främja hälso- och sjukvårdens utveckling. I arbetet som Universitetssjukvårdsenheter ingår ett djupare samarbete med universitet och högskolor, som även kommer att delta i organisering och ledning av verksamheten i den del som utformas med särskild hänsyn till forskningens och utbildningens behov.

Universitetssjukvårdens kärnverksamheter ska förutom hälso- och sjukvård, vara klinisk forskning och utbildning liksom kunskapstillämpning och kunskaps-spridning för hälso- och sjukvårdens utveckling. I Universitetssjukvården ingår också att de regioner som har avtal med privata vårdgivare ska säkerställa att utbildning och forskning kan utföras med hög kvalitet även hos dessa vårdgivare.

Källa: "Definition av Universitetssjukvård enligt ALF-avtalet" (avtal om läkarutbildning och forskning).

FoU primärvård har även fått i uppdrag från studierektorsenheten för ST-läkare i allmänmedicin att ansvara för det delmål i målbeskrivningen (delmål 19 SOSFS:2015:8a) som omfattar kompetens inom medicinskt vetenskapligt förhållningssätt och omfattar kurs i forskningsmetodik samt ett skriftligt individuellt projektarbete enligt vetenskapliga principer. Detta uppdrag fullföljs genom att ge kurs i grundläggande forskningsmetodik där en majoritet av deltagarna är ST-läkare i allmänmedicin.

Samverkan med Folk tandvården FoU

I Folk tandvården i Västra Götaland finns enheten ”Forskningsstöd” med uppdrag att samla och redovisa kunskap om pågående forskning och bistå forskare med bland annat rekrytering av patienter till klinisk forskning samt bistå medarbetare i Folk tandvården i patientnära forskning. Enheten är placerad på Odontologen i Göteborg. FoU-verksamheten i de olika regiondelarna är organiserad under namnet ”Folk tandvården FoU” med lokala FoU-ledare i varje regiondel (i Skaraborg FoU-ledare Anna-Lena Östberg och Ann-Catrin André Kramer).

Enheten på Odontologen arbetar också med innovationsverksamhet. Dels internt för att ta vara på alla idéer som finns i verksamheten och dels i samarbete med företag som vill testa och utveckla produkter och tjänster för framtidens tandvård.

För såväl specialisttandvården som allmäntandvården är det angeläget att utrymme och förutsättningar även i framtiden skapas för forsknings- och utvecklingsarbete.

Forskning

Ledning och organisation

Per Hjerpe, FoU-chef

Distriktsläkare, med.dr. uppdrag som FoU-chef. Ingår i regionala FoU-rådet och primärvårdens regionala FoU-chefsgrupp. Ordförande i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Deltar i utvecklingsarbetet av Primärvårdens regionala kvalitetsregister, QregPv där han är registerhållare (20%). Föreläser på FoU-kursen och handleder ST-läkare och övrig personal vid projektarbete inom verksamheten.

Huvudhandledare för Maria Berkhout samt bihandledare för Tobias Andersson, Johan-Emil Bager och Grete Garberg, samtliga doktorander vid Göteborgs universitet. Deltagare i flera stora långsiktiga forskningsprojekt (SPCCD, SDR sid. 10 - 11). Har ett övergripande strategiskt ansvar för FoU primärvårds externa webbsidor. Ingår i klinisk ledning för Framtidens Vårdinformativmiljö (FVM), regionens nya gemensamma journaldatasystem. Ledare (5%) för forskningsplattformen för ”Kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer”.

Kristina Boström, FoU-strateg, primärvård

Distriktsläkare, adjungerad professor i allmänmedicin vid Göteborgs Universitet och docent i allmänmedicin vid Lunds universitet. Uppdrag (50 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Har övergripande ansvar för handledning av ST-läkare (läkare under specialistutbildning) projektarbeten och av övrig personal inom verksamheten. Ledare (10%) för forskningsplattformen för ”Kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer”. Bihandledare för Tove Bokrantz, internmedicin, (godkänd halvtidskontroll 16 september), Maria Berkhout, allmänmedicin, Grete

Garberg överläkare ögonkliniken Skaraborgs Sjukhus Skövde (SkaS) och huvudhandledare för Tobias Andersson, allmänmedicin, alla doktorander vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Har tidigare handlett fem doktorander till disputation, tre som bihandledare och två som huvudhandledare. Projektledare för och medarbetare i flera stora, långsiktiga forskningsprojekt: SPCCD, SPCCD-SKA, SDR, QregPV, PURE, Skaraborgsprojektet (sid. 10). Undervisar och examinerar i allmänmedicin på läkarlinjen vid Lunds och Göteborgs universitet (sid. 21). Medlem i Nationella diabetesregistrets styrgrupp sedan 2013 och sedan 2016 ledamot i Svenska Läkaresällskapets (SLS) Forskningsdelegation.

Sofia Dalemo, FoU-strateg, primärvård

Distriktsläkare, med.dr. förordnad (40 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg samt FoU Skaraborg. Föreläser på FoU-kursen, samt är handledare till ST-läkare i deras enskilda projekt. Undervisar på läkarlinjen vid Göteborgs universitet termin 7 och 9. Det egna forskningsarbetet handlar bl.a. om uppföljning av patienter med höga kalciumvärden i primärvården.

Susanne Andersson, FoU-ledare, primärvård

Arbetar som klinisk lektor (20%) vid FoU centrum Skaraborg. Är till yrkesprofessionen leg. sjuksköterska och specialistsjuksköterska med inriktning diabetes. Är fil. dr. i vårdvetenskap och är anställd som universitetslektor vid Högskolan Väst. Medverkar vid FoU-kursen och handleder ST-läkare vid deras enskilda projekt. Undervisar på Högskolan Väst i grundutbildningen för sjuksköterskor samt på avancerad nivå vid specialistinriktningar för sjuksköterskor. Är inriktningsansvarig för diabetesprogrammet och undervisar ibland annat i vetenskaplig teori och metod på både grund och avancerad nivå, kurser i diabetes, handledning samt ledarskap. Examinerar fil. kandidatuppsatser samt handleder magisterarbeten. Avhandlingen handlar om prediabetes och den ökade risk för diabetes som det innebär. Forskningen fokuseras på lärandet vid långvarig sjukdom som diabetes och astma, Kol, speciellt gruppundervisning. Även primärvårdens omhändertagande vid hypertoni studeras. Medverkar i ett nordiskt nätverk, PEL (Patient Education and Learning) som verkar för att utveckla patientundervisning genom att anordna nätverksträffar, konferenser samt skriva artiklar.

Ann-Catrin André Kramer, FoU-ledare tandvård

Leg. tandhygienist, odont dr, lektor vid Institutionen för hälsovetenskaper, Karlstad universitet. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg from hösten 2019. Undervisar och handleder studenter på tandsköterskeutbildningen i Mariestad och är biträdande handledare i doktorandprojekt vid Karlstad universitet. Ingår i Socialstyrelsens prioriteringsgrupp för revidering av Nationella riktlinjer för vuxentandvård.

Anna-Lena Östberg, FoU-ledare tandvård

Fram till och med 2019-06-30 FoU-ledare tandvård.

Leg. tandläkare, docent vid avdelningen för odontologisk psykologi och folkhälsa, Institutionen för odontologi, Göteborgs universitet och epidemiologisk konsult vid Enhet Tandvård, Västra Götalandsregionen. Fram till och med 2019-06-30 medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Arbetar med flera stora, övergripande projekt inom tandvården, såsom epidemiologi inom barn- och ungdomstandvården. De egna vetenskapliga forskningsområdena är tandvårdsepidemiologi, oral hälsorelaterad livskvalitet samt fetma relaterat till munhälsa. Huvudhandledare för doktorand Negin Taghat vid institutionen för odontologi samt bihandledare för doktorand Maria Berkhout, institutionen för allmänmedicin, båda vid Göteborgs universitet (sid. 8). Har tidigare handlett flera doktorander fram till disputation och handleder andra medarbetare på olika nivåer. Ledamot i avdelningen för medicinsk forskning (M1) Etikprövningsmyndigheten vid Göteborgs universitet.

Mikael Åberg, FoU-koordinator

Har magisterexamen i folkhälsovetenskap, inriktning hälsoekonomi. Regiongemensam resurs för Närhälsan FoU-primärvård inom hälsoekonomi, Heromarapportör. Är administratör för FoU primärvårds företagskonto på LinkedIn. Arbetar med utdata från patientjournalssystemen, kursadministratör för ”Grundläggande kurs forsknings- och utvecklingsmetodik”. Ger support till kursdeltagare inom Office-program och statistikprogram.

Ann Segerblom, FoU-koordinator

Är regiongemensam resurs för FoU primärvård som arkivredogörare, ingår redaktionsgruppen i arbetet med den gemensamma årsredovisningen, samt i delprojekt SOFIA för Regionhälsan och är administratör för Katalog i Väst (KIV). Är sekreterare i lokala FoU-rådet i Skaraborg, FoU-guide i Skaraborg för projektdatabasen FoU i VGR samt representant i FoU i VGR:s brukarråd. Ger support till projektledare och kursdeltagare med inmatningsmoduler och layout av rapporter och postrar.

FoU primärvård Västra Götalandsregionen

FoU primärvårds fyra FoU-centrum inom Regionhälsan har under året arbetat tillsammans med att utveckla universitetssjukvårdsenheter med lokala FoU-centrum som bas. Kontakter har tagits med avdelningen för Allmänmedicin på Göteborgs universitet för att vidareutveckla och anpassa konceptet.

FoU-cheferna i FoU primärvård har träffats flera gånger under året kring ledningsfrågor som rör de fyra FoU-centrumen och FoU-råden.

Koordinatorsgruppen har haft regelbundna möten för arbete med ”Riktlinjer för gemensamma arbetssätt inom FoU primärvård Västra Götalandsregionen”.

Arbetet med att utveckla hemsidan för FoU-primärvård har fortsatt under året med lokalt deltagande från FoU-centrum Skaraborg av Per Hjerpe, projektledare, Mikael Åberg och Ann Segerblom från FoU-centrum Skaraborg tillsammans med representanter från övriga FoU-centrum inom FoU primärvård.

Mikael Åberg vid FoU-centrum Skaraborg har varit samordnare för utbildning i Office365 för FoU primärvård vid två tillfällen, 19 februari och 19 maj, med tio deltagare per tillfälle. Utbildare var Kerstin Westlund, Folkuniversitetet.

Stabsträffar

Regionala APT för tillsvidareanställda medarbetare på FoU-centrumen inom FoU primärvård genomfördes:

8 februari, Skövde

29-30 augusti, Ulricehamn

Verksamhetsträff

Verksamhetsträff för medarbetare inom FoU primärvård genomfördes:

30 september, Göteborg

Tema för dagen var universitetssjukvårdsenheter.

Nätverksträff

Regional nätverksträff för medarbetare på regionens FoU-centrum, samt för doktorander m.fl. som ingår i nätverket i FoU primärvård genomfördes:

9 april, Vänersborg.

Tema för dagen var innovation, eHälsa och digitalisering. Presentation av Regionhälsans nya förvaltningsdirektör Karin Holm Kaloczy.

Forskarutbildning

Doktorandprogram primärvård

Doktorandprogram som genomförs inom primärvården i Skaraborg eller på annat sätt, till exempel genom ekonomiskt stöd, har anknytning till FoU-centrum berör många olika aspekter av allmänmedicin. Studier bedrivs på ett brett spektrum av områden allt ifrån möten mellan olika vårdgivare och med patienter, till studier av biokemiska markörer för komplikationer vid kroniska sjukdomar och registerstudier med användande av data från primärvården, kohortstudier, prospektiva studier och studier med kvalitativ metod.

Karin Rystedt, ST-läkare, doktorand vid Göteborgs universitet.

Doktorandprogram med titeln ”Diagnostik och behandling av luftvägsinfektioner i primärvård”. Huvudhandledare är med.dr. Pär-Daniel Sundvall FoU-centrum Södra Älvsborg, bihandledare är professor Ronny Gunnarsson, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet och docent Katarina Hedin Lunds Universitet.

Chan-Mei Ho Henriksson, fysioterapeut, doktorand vid Göteborgs universitet.

Doktorandprogram med titeln ”Fysioterapeut som förstabedömare för patienter med knäsmärta inom primärvård”. Studie om förstabedömning hos fysioterapeut jämfört med läkare av patienter med misstänkt knäledsartros. Start av kostnadseffektivitetsstudie som utvärderar dessa två olika vårdprocesser. Uppstart av reliabilitetsstudie för 30 sekunders stolstest som självtest vid knäledsartros. Medarbetare i kohortstudie som undersöker långvarig ländryggssmärta hos kvinnor samt i planerad studie som undersöker effekten av fysisk aktivitet kombinerat med internetbaserad KBT för kvinnor med långvarig generaliserad smärta. Även medarbetare i en planerad studie där fysioterapeut utvärderas som bedömare inför protesoperation för patienter med höft- och knäledsartros.

Huvudhandledare är med.dr. Lena Nordeman adj. lektor, FoU-centrum Södra Älvsborg och bihandledare docent Carina Thorstensson institutionen för neurovetenskap och fysiologi Sahlgrenska Akademien, Göteborgs Universitet. Ingår i forskningsplattformen för ”Muskuloskeletal hälsa” där personer från olika professioner deltar och planerar för gemensamma forskningsprojekt och samarbetar kring ansökningar av forskningsanslag hos lokala, regionala och nationella anslagsgivare.

Tobias Andersson, distriktsläkare, doktorand vid Göteborgs universitet sedan 2014. Godkänd halvtidkontroll 23 oktober 2018. Planerad disputation 2021.

Doktorandprogram med titeln ”Diabetes och högt blodtryck – samsjuklighet, läkemedelsbehandling och prognos. Studie av data från Skaraborgs och Stockholms primärvård”. Data kommer från Skaraborgs Diabetes Register (SDR) och Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). De första arbetena från SDR publicerades 2018 (långtidsprognos vid diabetes) och (C-peptid som riskmarkör för komplikationer) 2019. Ett tredje arbete med data från SPCCD om betydelsen av diabetes och socioekonomi vid högt blodtryck för hjärtkärlkomplikationer är inskickat till vetenskaplig tidskrift. Den fjärde studien från SPCCD är under utarbetande (betydelse av ursprungsland för komplikationer) presenterades vid European association for the study of diabetes (EASD) i

september 2019. Huvudhandledare är professor Kristina Boström, bihandledare med.dr. Per Hjerpe och docent Axel Carlsson (apotekare), professor Per Wändell (distriktsläkare) båda Karolinska Institutet samt professor Karin Manhem (internmedicin), Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet.

Maria (Marjo) Berkhout, distriktsläkare, doktoraalexam (master) i biomedicinsk vetenskap (Holland). Doktorand vid Göteborgs Universitet, registrerad i november 2018. Doktorandprogram med titeln "Hypertoni hos de äldsta". Huvudhandledare är med.dr. Per Hjerpe (allmänmedicin) bihandledare professor Karin Manhem (internmedicin), professor Kristina Bengtsson Boström (allmänmedicin) och docent Anna-Lena Östberg, Institutionen för Odontologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Datainsamling för det första delarbetet pågår.

Britt-Marie Ljungström, legitimerad psykolog och psykoterapeut samt specialist i klinisk psykologi med inriktning barn & ungdomspsykologi. Doktorand 2013 vid Psykologiska institutionen Göteborgs universitet. Titel på avhandlingsprojektet är: "Top-down och bottom-up: två sätt att närma sig psykisk ohälsa hos barn med allvarliga beteendeproblem". Huvudhandledare är professor Ulf Axberg VID Specialized University, Oslo, psykologiska institutionen Göteborgs universitet och bihandledare är docent Elisabeth Kenne Sarenmalm, FoU-centrum SkaS och professor Anders Broberg, Psykologiska institutionen Göteborgs universitet. Titel på avhandlingsprojektet är: "Top-down och bottom-up: två sätt att närma sig psykisk ohälsa hos barn med allvarliga beteendeproblem".

Doktorandprogram i allmäntandvården

Ett pågående doktorandprogram genomförs inom folktandvården i Skaraborg, område Öster i Västra Götalandsregionen med anknytning till FoU-centrum:

Negin Taghat, allmäntandläkare vid Folktandvården Herrljunga, doktorand vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, sedan oktober 2016. Doktorandprogrammet har titeln "Oral hälsa före och efter obesitasbehandling". Huvudhandledare är docent Anna-Lena Östberg, bihandledare är med.dr. Malin Werling, institutionen för kliniska vetenskaper och professor Peter Lingström, institutionen för odontologi, båda Göteborgs universitet. Det första delarbetet är publicerat. Datainsamling och analys är färdiga för det andra delarbetet och manusskrivande pågår, beräknad submit i början av 2020. Det första delarbetet är inskickat till vetenskaplig tidskrift. Klinisk datainsamling pågår för övriga delarbeten, som görs inom det tvärvetenskapliga projektet BASUN (s. 13). Forskningsanslag har erhållits bl.a. från Patentmedelsfonden för odontologisk profylaxforskning samt lokala och regionala forskningsanslag. Negin utför de kliniska undersökningarna och har genomgått merparten av de planerade doktorandkurserna.

Andra projekt med anknytning till FoU-centrum

Grete Garberg, överläkare oftalmologi, ögonkliniken Skaraborgs Sjukhus (SkaS) doktorand vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs Universitet sedan september 2019. Hon studerar ögonkomplikationer hos patienter med diabetes typ 2 med hjälp av SDR. Ett första arbete om ögonbottenscreening publicerades 2015. Ett andra arbete om

läkemedelsbehandling av högt blodtryck och blodfettrubbning vid diabetes och dess påverkan på diabetisk retinopati pågår och ett manuskript är under utarbetande. Hon är medförfattare i andra publikationer från SDR tillsammans med Tobias Andersson och Miriam Pikkemaat. Huvudhandledare är Marcelo Ayala, docent vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademien. Bihandledare Monica Lövestam Adrian, ögonläkare, universitetslektor, Lunds Universitet, Per Hjerpe, med dr, FoU-chef, FoU primärvård, FoU centrum Skaraborg.

Per Hjerpe och Kristina Boström har deltagit i en studie benämnd ”Cancersatsningen – varje dag räknas”. I samverkan med Socialstyrelsen genomfördes en journalgranskning inom primärvård och slutenvård som baslinjemätning för tre cancerformer (colorektal cancer, urotelial cancer och lungcancer) i sju regioner under 2016. En uppföljande studie pågick under 2018-2019 med ny journalgranskning. Kristina Bengtsson Boström genomförde enskilda intervjuer med granskarna i övriga sex regioner och resultatet redovisades i Socialstyrelsens rapport ”Effekter av satsningen på standardiserade vårdförlopp i cancervården, slutrapport 1 och 2, 2019. Kristina Boström redovisade rapporterna vid ett seminarium om Standardiserade VårdFörlopp (SVF) vid Svensk förening för allmänmedicin (SFAM) kongress i Borås i maj 2019.

Per Hjerpe, Kristina Bengtsson Boström och Sofia Dalemo studerar associationen mellan hypokalcemi, hypoalbuminemi och dödlighet med hjälp av registerdata från Skaraborgs primärvård. Analyser är färdiga och författande av ett manuskript pågår.

Disputationer

Freda Lennartsson, medicine doktor och distriktssköterska. Disputerade den 17 maj med avhandlingen ”Nonsynostotic plagiocephaly. Prevention strategies in child health care”. Länk till avhandlingen:
<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/59057>

Vetenskaplig produktion

FoU-centrum ska vara en brygga mellan den kliniska verksamheten i primärvården i Skaraborg med utgångspunkt från dess behov och den akademiska miljön, för att få en bra vetenskaplig utveckling och relevant patientnära forskning. Flera av medarbetarna vid FoU-centrum och medarbetare med ekonomiskt stöd som fördelas av FoU-centrum, arbetar i långsiktiga forskningsprojekt lokalt och i samverkan regionalt, nationellt och internationellt. Dessa projekt redovisas här nedan.

Under året har nio vetenskapliga artiklar och åtta konferensbidrag med anknytning till FoU-centrum Skaraborg publicerats, dessa finns i bilaga 1.

Primärvård

Registerforskning via journaldata

Vid FoU-centrum utvecklas sedan flera år metoder för att göra informationen från patientjournalen tillgänglig för kvalitetsutveckling och forskning. Inriktningen på arbetet är fokuserat mot verksamhetsuppföljning på uppdrag av vårdcentralcheferna och data uthämtade med hjälp av utdataverktyget MedRave har bland annat använts vid ST-projekt.

Västra Götalandsregionen upphandlade 2018 en ny datastruktur, FVM som bland annat innehåller ett nytt journalsystem som skall vara gemensamt för både primär- och slutenvård och som skall införas stegvis under kommande år. FoU-centrum bevakar detta införande via Per Hjerpe som ingår i FVM:s kliniska ledning.

Swedish primary care cardiovascular database (SPCCD)

Kliniska data från patientjournalerna för knappt 75 000 patienter med hypertoni från primärvården i Skaraborg och Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt har samlats i forskningsprojektet SPCCD för studier av läkemedelsbehandling av högt blodtryck i primärvård. Förutom kliniska data innehåller SPCCD också socioekonomiska data från SCB, data angående uttagna läkemedel från Socialstyrelsens Läkemedelsregister, data från slutenvårdstillfällen ur Patientregistret och data ur Dödsorsaksregistret. Projektet är ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt, Karolinska Institutet och Sahlgrenska akademien. Under året har flera vetenskapliga artiklar färdigställts, en har publicerats (Bilaga 1). En doktorand i gruppen har genomfört godkänd halvtidskontroll (Tove Bokrantz). Under 2019 har en uppdatering skett av Skaraborgsdelen (SPCCD-SKA) till och med 2016 och tillägg av samsjuklighet har gjorts. Data är nu tillgängliga för fortsatta projekt. Medverkande i projektet är forskare från Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet och Karolinska Institutet, Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt och Skaraborg.

Skaraborg Hypertension and Diabetes Project (Skaraborgsprojektet)

Skaraborgsprojektet omfattar både kliniska aspekter och ett folkhälsoperspektiv på hypertoni, diabetes och fetma. Projektet har pågått sedan 1970-talet med flera datainsamlingar på olika orter i Skaraborg (Skara, Skövde, Vara). Flera avhandlingar har publicerats. Projektet erbjuder ett brett underlag för forskning på olika nivåer samt för mer avgränsade arbeten för olika medarbetare i primärvården. Huvudman för projektet är professor Ulf Lindblad, avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa vid Göteborgs universitet, och det drivs i samarbete mellan Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, FoU-centrum Skaraborg, Skaraborgsinstitutet och avdelningen för diabetes och endokrinologi, Lunds universitet i Malmö. Under 2019 bearbetas longitudinella data från 1993 och 2003 i ett slumpvist urval ur Skarabefolkningen och deras viktförändring över tid, ett manuskript är under utarbetande.

Skaraborgs Diabetesregister (SDR)

Under 1991–2004 samlades uppgifter om alla diabetiker i Skaraborg i ett särskilt register innehållande cirka 16 450 personer. På en kohort av patienter < 65 år (n=476) med diabetesdebut 1996–1998 finns blodprover bevarade för framtida analyser. En återundersökning av dem som registrerades under 1996–

1998 slutfördes 2010. Huvudman för projektet är professor Kristina Boström och det genomförs i samarbete med Grete Garberg, överläkare ögonkliniken, doktorand vid Göteborgs universitet, med.dr. Bo Berger och Salmir Nasic, biostatistiker FoU-centrum, SkaS, Tobias Andersson, distriktsläkare Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde och doktorand vid Göteborgs universitet, med.dr. Per Hjerpe och Ann Segerblom, FoU-koordinator FoU-centrum Skaraborg. Från Lunds Universitet medverkar överläkare Monica Lövestam-Adrian, oftalmologi, med.dr. Miriam Pikkemaat, distriktsläkare Vårdcentralen, Helsingborg, postdok vid Allmänmedicin och samhällsmedicin, Institutionen för kliniska vetenskaper, Malmö och från Karolinska Institutet, professor Per Wändell och docent Axel Carlsson, apotekare. Tobias Andersson har tillsammans med Miriam Pikkemaat publicerat en artikel med data från registret under året.

Prospective Urban Rural Epidemiological ("PURE") study

Välfärdssjukdomar förskjuts från höginkomstländer till u-länder. PURE-studien undersöker och följer drygt 155 000 människor från hela världen så att skillnaden mellan rika och fattiga stater och mellan stad och landsbygd kan studeras, avseende riskfaktorer för hjärtinfarkt. I Sverige deltar Göteborg och Skaraborg (Karlsborg, Hjo och Töreboda) i studien. Data från 902 personer i åldrarna 35–70 år från Skaraborg, samt från 3 251 personer från Göteborg, samlades in under 2005–2008. Deltagarna följs upp med återundersökningar efter 6 år, 9 år samt 12 år, varav den vid 6 år avslutades våren 2015.

Den svenska delen av studien leds av professor Annika Rosengren, Sahlgrenska sjukhuset/Östra sjukhuset, Göteborg med deltagande av professor Kristina Boström och professor Ulf Lindblad, Göteborgs universitet. Två arbeten är publicerade under senare delen av 2018 och början av 2019. Ytterligare ett manuskript är inskickat och under revision.

"INTERSTROKE"

Under 2010 startade "INTERSTROKE", en studie av riskfaktorer för stroke i Göteborg och Skaraborg. Studien är en global fall-kontrollstudie med samma ledning som "PURE"-studien. Datainsamlingen är avslutad och cirka 23 000 patienter och kontroller har undersökts globalt, varav cirka 300 i Sverige (Göteborg och Skaraborg). Huvudman för studien i Sverige är professor Annika Rosengren, Sahlgrenska sjukhuset/Östra sjukhuset, Göteborg. Från Skaraborg deltar överläkare Eric Bertholds och Björn Cederin SkaS samt från primärvården i Skaraborg professor Kristina Boström.

"Cancersatsningen – Varje dag räknas"

Regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting driver en nationell satsning för att korta väntetiderna i cancervården. I samband med detta gjordes under ledning av Socialstyrelsen en baslinjemätning under 2015 inom både primärvård och sjukhusvård innan "standardiserade vårdförlopp" infördes med en uppföljning 2017-2018. Målet var kortare väntetider, minskade regionala skillnader och ökad nöjdhet hos patienterna. Det främsta målet är att undersöka när välgrundad misstanke för cancer uppstår i primärvård och fastställa tid från första misstanke till tid för när behandling inleds. Som metod används granskning av ett stickprov

av patientjournaler från olika regioner i Sverige. Under 2018 har en uppföljande granskning gjorts i de landsting som deltog i baslinjegranskning förutom Skaraborg. Kristina Boström deltog med intervjuer av övriga granskare. Resultatet redovisades i Socialstyrelsens rapport ”Effekter av satsningen på standardiserade vårdförlopp i cancervården, slutrapport 1 och 2, 2019. Kristina Boström redovisade rapporterna vid ett seminarium om Standardiserade VårdFörlopp (SVF) vid Svensk förening för allmänmedicin (SFAM) kongress i Borås i maj 2019.

Studie inom nätverket Swedish Cardiovascular Research in Primary care ”SCARP”

Studien kallad «Kartläggning av omhändertagande av hypertoni-patienter i primärvården i Sverige» är godkänd av Etikprövningsmyndigheten. Telefonintervjuer med verksamhetschefer vid ett slumpvist urval av cirka tio vårdcentraler i sex regioner i Sverige kommer att genomföras under slutet av 2019 och våren 2020. Kristina Bengtsson Boström sitter med i styrgruppen och genomför telefonintervjuer i Västra Götalandsregionen. Projektansvarig är Mikko Hellgren, med. dr., forsknings-handledare, Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Region Örebro län.

Allmäntandvård

För närvarande genomförs flera FoU-projekt i allmäntandvården med medverkan från FoU-centrum. Nedan beskrivs större pågående projekt.

En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen

Detta är ett fortsättningsprojekt till projektet ”Parodontal hälsa hos 19-åringar i Västra Götaland” som utgår från Göteborgs universitet. Det är en interventionsstudie till ungdomar med docent Kajsa Henning Abrahamsson som projektansvarig. I forskargruppen ingår professor Jan Wennström, odont.dr. Jessica Skoogh Andersson, docent Birgitta Jönsson och docent Anna-Lena Östberg, samtliga institutionen för odontologi, docent Jesper Lundgren, psykologiska institutionen, professor Hans Rystedt, institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, institutionen för odontologi, Göteborgs universitet, och leg tandhygienist, doktorand Sandra Lod Dimenäs, specialistkliniken för parodontologi, Göteborg. Projektet har bl.a. erhållit forskningsanslag från FORTE, TUA (tandläkarutbildningsavtalet) samt regionala forskningsanslag. Datainsamling fortgår som planerat. Anna-Lena Östberg handleder Sandra Lod Dimenäs i en fokusgruppsstudie.

Tandhygienist i Kommun (TALK) - Mariestadsprojektet

Mariestadsprojektet – ”Tandhygienist i kommunen” var ett samarbetsprojekt mellan Folk tandvården, Mariestads kommun och Västra Götalandsregions hälso- och sjukvårdsutskott (projektiden avslutades oktober 2016). Syftet var att utveckla ett nytt sätt att arbeta där tandvård och kommunal verksamhet samverkar för att säkra goda munvårdsrutiner för äldre som har svårt att själva klara av att sköta sina tänder. Ett forskningsprojekt för utvärdering pågår, där Anna-Lena Östberg, FoU-ledare tandvård, ingår i ledningen. Projektansvarig är odont.dr. Catharina Hägglin vid Göteborgs universitet.

Tandhälsan hos barn och ungdomar i Västra Götaland i relation till socioekonomi

En större epidemiologisk, longitudinell registerstudie av barns och ungdomars tandhälsa pågår sedan flera år i Västra Götaland. Projektledare är Anna-Lena Östberg. I projektet avses att studera tandhälsans fördelning bland barn och ungdomar i befolkningen samt att analysera tandhälsan relaterat till olika socioekonomiska variabler på olika nivåer. Projektet har tilldelats anslag från Regionala FoU-rådet (2012, 2013, 2014), TUA-medel (2012 och 2013), FoU-rådet Skaraborg (2013 och 2016) samt för Hälsopromotion tandvård från regionen 2015. Fyra vetenskapliga artiklar är publicerade från projektet, samt ett femte är under ”pending revision”.

Obesitas och munhälsa

Oral hälsa studeras i ett stort regionalt longitudinellt projekt om obesitas (fetma) ”BASUN” (Bariatrisk behandling – substitutionsbehov och nutritionella komplikationer”). Patienter undersöks före obesitasbehandling (medicinsk eller kirurgisk) samt efter 2, 5 och 10 år. Projektet utgår från Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet med professor Lars Fändriks som projektansvarig/huvudforskare. Ett flertal specialiteter är representerade i projektet. Docent Anna-Lena Östberg är ansvarig och tandläkare Negin Taghat doktorand i delprojektet om oral hälsa (sid 8). Inkludering av nya patienter slutade november 2017 och 2-årsåterundersökningar pågår. Tandvårdsdelen i projektet har tilldelats anslag från Patentmedelsfonden för Odontologisk Profylaxforskning 2015, Regionala FoU-rådet 2015 och 2016, för Hälsopromotion tandvård 2016 samt FoU-rådet Skaraborg vid flera tillfällen.

Utöver BASUN genomförs fler projekt om obesitas och munhälsa; en fallserie med patienter med objektivt eller subjektivt upplevda problem efter obesitaskirurgi (under submit) samt en enkätstudie med samtliga individer som opererades med gastric bypass i regionen under 2011 (publicerad).

Samverkansprojekt folktandvård och familjecentral

Ett 5-årigt pilotprojekt mellan folktandvård och familjecentral har nu avslutats. Syftet med projektet har varit att utforma en samverkansmodell mellan barnhälsovård öppen förskola på familjecentral och Folktandvården Västra Götaland för att bevara det friska friskt samt vid behov identifiera patienter som löper risk att utveckla en kariessjukdom. I detta koncept ingick att tandvårdens resurser integrerades i familjecentralens verksamhet. Syftet var också att utvärdera effekt utifrån andra parametrar som munhälsa samt personalens och familjernas upplevelse av samverkan. Ett ytterligare syfte var att uppnå en mer jämlik munhälsa i Skövde kommun.

Projektet var ett samarbetsprojekt med Skövde kommun och projektledare har varit klinikchef Magnus Fällström vid Folktandvården Södra Ryd och odont.dr. övertandläkare Anita Alm vid Hälsoodontologiska enheten i VGR. En utvärdering som har tilldelats regionala forskningsanslag för hälsopromotion pågår. Personal som samverkar på familjecentralen har intervjuats och fokusgruppsintervjuer med familjer har genomförts. Bearbetning av data pågår. Preliminära resultat visar en

god tandhälsoutveckling. Slutlig utvärdering av tandhälsan kommer att ske 2020. Då projektet nu har avslutats övergår samverkansmodellen i ordinarie verksamhet.

Några exempel på större kliniska projekt där flera kliniker är involverade och som genomförs i allmäntandvården:

- ”Parodontal infektionskontroll – två behandlingsprotokoll i en randomiserad fältstudie” (”VGparod-projektet”) med professor Jan Wennström vid Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien som projektansvarig;
- ”Root canal treatment in a Swedish Public Dental Service. Studies of indications and results” (”Endo-projektet”) med docent Thomas Kvist och universitetslektor Peter Jonasson vid avdelningen för endodonti vid Institutionen för odontologi vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet som huvudansvariga;
- ”En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen” (”VGparod ungdomar-projektet”) engagerar också FoU-ombud för datainsamlingen (sid. 12).

Specialisttandvård

Inom specialisttandvården bedrivs forsknings- och utvecklingsprojekt med stöd från FoU-centrum.

Simon Wigenstedt är ST-tandläkare vid Specialistkliniken för pedodonti och engagerad i en tvärsnittsstudie som bedrivs i samarbete mellan FoU-centrum och ätstörningsvården i VGR. Syftet är att studera ätstörningspatienters upplevda munhälsa och attityder till tandvård.

Anita Alm är odont.dr. och övertandläkare vid kliniken för barn- och ungdomstandvård i Skövde samt övertandläkare vid Hälsoodontologiska enheten i VGR. Anita Alms intresseområde inom forskning är bland annat karies och övervikt/fetma hos barn och tonåringar.

Forskningsplattformar

FoU primärvård organiserar forskningsplattformar för att samla och stärka forskningen inom begränsade områden. Målet med detta arbete är dels att kartlägga vilka som har liknande forskningsinriktning och att skapa kontaktytor, dels att projektledarna kan stödja varandra i arbetet med att söka externa anslag. Fyra forskningsplattformar har hittills startat och en av dessa leds från FoU-centrum Skaraborg.

Forskningsplattformen för kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer

Plattformen bildades 2017 med Kristina Boström som plattformsledare men sedan 2019 är även Per Hjerpe plattformsledare. Området är stort med flera grupper och enskilda aktiva forskare i regionen och det finns redan en betydlig vetenskaplig produktion. Plattformen skall stimulera till ökad samverkan mellan projekt inom området genom möten och workshops. Under 2018 inventerades forskare, doktorander, ST-läkare och annan personal som kan ingå i plattformen. Under 2019 har ett möte ägt rum för diskussion om gemensamma projekt. Ytterligare möte är planerat i början av 2020. Information om plattformen har publicerats på FoU primärvård hemsida <https://www.vgregion.se/fou-primarvard-plattformar>.

FoU-anslag

Här redovisas de forskningsanslag som handläggs via FoU-centrum Skaraborg.

Skaraborgs Lokala FoU-råd

Lokala FoU-rådets fördelning av anslag bygger förutom på Hälso- och sjukvårdsstyrelsen (HSS) riktlinjer, på den policy för FoU som fastställts för primärvården i Skaraborg, Folk tandvården Västra Götaland Skaraborgsdelen av Folk tandvården Öster och SkaS. Det lokala rådet består av medlemmar från primärvården i Skaraborg, folk tandvården i Skaraborg, FoU-beredningsgruppen SkaS samt Skaraborgsinstitutet.

Rådet ger stöd till anställda i primärvården i Skaraborg, Folk tandvården Västra Götaland Skaraborgsdelen av Folk tandvården Öster och SkaS. Stöd ges till enskilda projekt, doktorandstipendier/forskarutbildning och handledning.

Maximalt kan 110 000 kronor per projekt beviljas.

Rådet träffas regelbundet under året för samverkan i FoU-frågor. Ansvaret för ordförandeskapet och kanslifunktionen har primärvården.

Under 2019 har sammanlagt 1 009 472 kronor fördelats till projekt inom primärvård, tandvård och SkaS.

Projekt inom primärvård och tandvård i Skaraborg som tilldelats anslag 2019:

Minskad biolast i luften på en sårvårdsavdelning.

Per M Gustafsson, barn- och ungdomsmedicin, Skaraborgs sjukhus Skövde

Munhälsa efter obesitaskirurgi: en fallserie.

Anna-Lena Östberg, FoU-centrum Skaraborg

Kan glukos nedbrytningsprodukter (AGE) i huden reduceras med FIR ljus över AV fistel hos dialyspatienter?

Anna Wärme, Njurmedicinska kliniken, Skaraborgs sjukhus Skövde

Allmänläkarens överväganden vid behandling av hypertoni hos de äldsta patienterna.

Maria Berkhout, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde

Förändringar i kärlelasticitet vid fysisk aktivitet.

Gabor Szalo, Närhälsan Tidán vårdcentral

Pre-och postoperativ hälsa hos patienter opererade för bråck på magmunnen.

Johanna Svensson, Kirurgkliniken Skaraborgs sjukhus Skövde

The papilla of Vater. Issues relevant to transpapillary cannulation and clinical management.

Erik Haraldsson, Kirurgkliniken, Skaraborgs sjukhus Skövde

Prehospital fascia iliaca compartment blockad till patienter med misstänkt höftfraktur.

Pär Wennberg, Ambulans, Skaraborgs sjukhus Skövde

MÄTS - Munhälsa och ÄTstörningar. Upplevd munhälsa hos patienter vid ätstörningskliniker i Västra Götalandsregionen.

Simon Wigenstedt, Avdelningen för Pedodonti, Skaraborgs sjukhus Skövde

Tarmfloras betydelse vid Barnreumatism (Juvenil Idiopatisk Artrit).

Erik Kindgren, Barn- och Ungdomssjukvården, Skaraborgs sjukhus Skövde

Sker förskrivning av protonpumpshämmare för långtidsanvändning vid rätt indikation och finns ökad risk för komplikationer? En registerstudie i primärvården.

Mårten Segerkvist, Vårdcentralen Vilan, Skara

Utvärdering av Utväg Skaraborgs verksamhet för våldsutsatta kvinnor.

Petra Lennéer, Närhälsan, Västra Götalandsregionen

Betydelsen av sekundärpreventiv läkemedelsbehandling och socioekonomiskt status hos kranskärslsjuka kvinnor och män som genomgår bypass-operation i Sverige - en nationell registerstudie från SWEDEHEART.

Martin Karlsson, Medicinkliniken Skaraborgs sjukhus Lidköping

Tidig mobilisering - erfarenheter och uppfattningar hos intensivvårdspersonal.

Annika Söderberg, Arbetsterapi/fysioterapi Skaraborgs Sjukhus Skövde

Sömnstörningar och dess relation till smärta, trötthet och livskvalitet hos barn med överörlighet/Ehlers-Danlos syndrom.

Erik Kindgren, Barn- och ungdomssjukvården Skaraborgs sjukhus Skövde

Anslag till forskarstuderande inom primärvården

Under forskarutbildning kan stöd ges för lönekostnader med högst 20% av heltidsanställning. FoU-centrum har under 2019 fördelat ekonomiska resurser till forskarstuderande på magister-, licentiat- och doktorandnivå inom primärvården. Forskaranslaget fördelas proportionellt mellan de sökande.

Villkoren för att få söka anslag är:

- tillsvidare anställning i primärvården Skaraborg
- intyg om pågående forskarstudier
- individuell studie-/forskningsplan
- redovisning av planerad forskningsverksamhet för anslagstiden

Följande personer har tilldelats anslag 2019:

Britt-Marie Ljungström, psykolog, Psykologenheter för mödra- och barnhälsovård Skaraborg.

Chan-Mei Ho-Henriksson, fysioterapeut, Närhälsan Lidköping rehabmottagning.

Karin Rystedt, ST-läkare Närhälsan Södra Ryd vårdcentral, Skövde.

Maria Berkhout, distriktsläkare, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde.

Tobias Andersson, distriktsläkare, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde.

Utbildning

Grundläggande forskningsmetodik

Kursen Grundläggande forsknings- och utvecklingsmetodik (FoU-kurs) arrangeras årligen sedan år 2000. Den riktar sig till all personal, oavsett behörighet för högskolestudier, som är anställd i primärvården Skaraborg, Folk tandvården Västra Götaland område öster samt ST-läkare vid Skaraborgs Sjukhus.

Syfte

Att deltagarna ska tillägna sig grundläggande kunskaper i forskningsmetodik och genomföra ett eget FoU-arbete samt att de ska få en ökad förståelse för FoU-arbete i verksamheten.

Kurstid

Kurstiden omfattar knappt ett år. Kursen startar med två dagars kursupptakt i början av året. Därefter hålls elva uppföljande heldagsseminarier. Kursavslutning hålls i slutet av november samma år.

Kursinnehåll

Introduktion som innefattar föreläsningar om vetenskapsteori, projektdesign, etik, förfarande vid ansökan till fonder och etikprövningsmyndigheten. Vidare påbörjas formulering av enskilda projektidéer och skrivandet av den egna projektplanen. Hjälpt att hitta handledare ges vid behov.

Uppföljande kursträffar innefattar litteratursökning, forskningsmetodik (kvalitativ, kvantitativ), evidensbaserad hälso- och sjukvård/tandvård, förbättringsarbete, materialinsamling, enkäter, epidemiologi, statistiska metoder, orientering i datorstöd med mera. Presentation och diskussion av den egna och varandras projektplaner samt en extern granskning av projektplaner sker efter halva kursen. Föreläsning i retorik samt övning i muntlig och skriftlig presentationsteknik. Presentation av resultat sker vid avslutningstillfället.

Det egna projektarbetet

Projektarbetet beräknas sammanlagt motsvara 4–5 veckors arbetstid. För ST-läkare som söker specialistbevis i allmänmedicin motsvarar projektarbetet cirka 8 veckors arbetstid, samt egen tid för inläsning m.m. Tid för detta avsätts i den egna verksamheten, utlagt över kurstiden och med mer koncentrerad tid för bearbetning och presentation.

Handledning

Handledning sker dels individuellt, dels i grupp. Individuell handledning sker efter överenskommelse mellan deltagare och respektive handledare. Den huvudsakliga handledningen av ST-läkare från SkaS samt VG PV-deltagare utanför Skaraborg sker av handledare från de egna verksamheterna. Grupphandledning sker i seminarieform i samband med kurstillfällena där varje deltagare redogör då för hur långt vederbörande har kommit i sitt arbete och får synpunkter från andra deltagare, handledare och inbjudna resurspersoner.

Under 2018 provades en ny handledningsform, kallad Projektverkstad, där syftet var att kursdeltagarna skulle få riktad hjälp utifrån de individuella behov de hade. Projektverkstaden var upplagt enligt vissa stationer som Officeprogrammen (Excel, Word, PowerPoint), utformning av enkät, utformning av protokoll för journalgranskning, utdata med hjälp av MedRave samt registrering av det egna projektet i FoU i VGR.

Rapportering och publikationer

FoU-arbetet redovisas muntligt i samband med kursavslutningen samt i den egna verksamheten. Den färdiga projektrapporten publiceras i FoU-centrums (primärvård och folkandvård) regi som en skriftlig rapport samt på nätet (www.vgregion.se/fouskaraborg/fourrapporter), som uppsatser vid Göteborgs universitet eller som vetenskapliga artiklar. Syftet är att sprida information och kunskap om genomförda och pågående projekt.

Föreläsare och resurspersoner

Kristina Boström, distriktsläkare, docent, FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om vetenskapsteori samt handlett och haft huvudansvar för handledning av ST-läkarnas projektarbeten.

Anna-Lena Östberg, tandläkare, docent, FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om kvantitativ och kvalitativ metodik och datainsamlingsmetoder samt handlett.

Per Hjerpe, distriktsläkare, med.dr. FoU-centrum. Kursansvarig som bland annat föreläst om forskningsetik, och studiedesign samt handlett.

Sofia Dalemo, distriktsläkare, med.dr. FoU-centrum. Föreläst om projektplanens utformning och litteratursökning samt handlett.

Salmir Nasic, biostatistiker, SkaS. Föreläst om epidemiologi och statistik.

Alexander Chakhunashvili, logistiker/statistiker, Karolinska Universitetssjukhuset. Föreläst om förbättringsarbete.

Mikael Åberg, FoU-koordinator, FoU-centrum. Kursadministratör som föreläst om datahantering i Excel och gett datorstöd vid FoU-arbete.

Ann Segerblom, FoU koordinator, FoU-centrum. Konstruerat inmatnings- och enkätformulär samt ger layouthjälp vid tryckning av färdiga rapporter.

Pär Wendell, professor i allmänmedicin, Karolinska Institutet. Varit extern granskare av projektplaner.

Alexandra Krettek, professor i folkhälsovetenskap, Institutionen för hälsa och lärande, Högskolan i Skövde. Föreläst om retorik.

Dag Thelle, seniorprofessor. Avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa, Sahlgrenska Akademin, Göteborgs Universitet. Föreläst om epidemiologi.

Övriga resurspersoner: handledare utses vid varje kurs utifrån kursdeltagarnas ämnesval. Det kan vara personer med forskarutbildning eller forskarstuderande vid primärvården, SkaS, Skaraborgsinstitutet, Högskolan i Skövde eller andra högskolor och universitet.

Kursavslutning 2019

Den 19 november hölls avslutning på kursen, med presentation av genomförda och pågående FoU-projekt av och med deltagare i årets FoU-kurs.

Projekt som redovisats under 2019:

Enkätstudie om inkontinensbesvär och östrogenbrist hos kvinnor över 60 år
Lotte Fris Boberg, Närhälsan Billingen vårdcentral, Skövde

Osteoporos hos patienter med kronisk obstruktiv lungsjukdom
Waseem Petrus, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde

- MÄTS – MUNHÄLSA och ÄTSTÖRNINGAR En kartläggning av munhälsan hos patienter med ätstörningar i Västra Götalandsregionen
Simon Wigenstedt, Specialistkliniken för pedodonti, Skövde

Följsamhet till det försäkringsmedicinska beslutsstödet för lumbago vid Närhälsan Ågårdskogen vårdcentral år 2015–2017
Anna Hellberg, Närhälsan Ågårdsskogen vårdcentral, Lidköping

Lipidstatus hos Diabetes Mellitus Typ 2 (DMT2) med och utan lipidsänkande behandling på Närhälsan Solgärde vårdcentral
Fourat Idan, Närhälsan Solgärde vårdcentral, Kungälv

Patienternas förväntningar på årskontroller på Capio Vårdcentral Grästorp
Karl Rosborg, Capio Vårdcentral Grästorp

Finns en underdiagnostisering av hjärtsvikt hos KOL patienter på Vårdcentralen Vilan i Skara?
Isabella Murtagh, Vårdcentralen Vilan, Skara

Patienters uppfattningar om att behandlas med metformin vid nydiagnostiserad diabetes mellitus typ 2
Johan Alsterhag, Vårdcentralen Vilan, Skara

Övervikt och fetma hos barn och ungdomar: Utveckling i BMI från barn till tonåring och amningens roll i detta
Orsolya Haahr Vad, Närhälsan Vårgårda vårdcentral

Dokumentation och diagnostik av penicillinallergi på Vårdcentralen Centrum Skövde
Per Lustig, Vårdcentralen Centrum, Skövde

FoU-kursen i nuvarande tappning genomförs sista året 2020. 2021 kommer kursen att ha ett annat upplägg och den planeras att genomföras tillsammans med FoU-enheten vid SkaS. Detta arbete har påbörjats under hösten, för att vara klart december 2019.

Regionala utbildningar

Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård, 5 hp forskarnivå

FoU primärvård arrangerar, tillsammans med allmänmedicin vid Sahlgrenska akademien, föreläsningar och utbildningar för doktorander i en poängsatt kurs "Forskningsmetodik i primärvård och tandvård" (SM00016). Även de som inte går kursen men som är intresserade av temat för dagen är välkomna till dessa träffar. FoU-centrumen och allmänmedicin vid Sahlgrenska akademien har ansvar för var sin träff, sammanlagt fem träffar.

Den 16 maj 2019 var det examination av deltagarna som gått seminarieriet 2018/2019 som kurs sker på FoU-centrum Skaraborg. På eftermiddagen föreläste Jonna Nyberg, retorikkonsult från Retorikverkstaden om presentationsteknikens olika moment under rubriken "Säg vad du menar, men vad du säger!"

Den 5 november 2019 var FoU-centrum Skaraborg värd för träff två av kursen 2019/2020 med föreläsning "Konstruktion och test av enkätfrågor och enkätformulär samt en orientering om grundläggande analys".

Grundutbildningen för Göteborgs och Lunds universitet

Kristina Boström och Sofia Dalemo har undervisat med case-seminarier vid läkarlinjen (termin 9) och tillsammans med lärare från invärtesmedicin (termin 7) vid Göteborgs universitet. Kristina Boström deltar i utformandet av seminarier inom ämnesområdena.

Kristina Boström har även undervisat i allmänmedicin och konsultationsmetodik och deltagit i utformning av tentamensfrågor på läkarlinjen (termin 11) vid Lunds universitet. Undervisningen har bedrivits som case-seminarier och seminarier i konsultationsmetodik med videokonsultationer samt examination av studenternas kursportföljer (Portfolio).

Innovation

Högtryck på mottagningen – ett nytt sätt att bedriva hypertoni

Under 2019 har Kristina Bengtsson Boström och Per Hjerpe deltagit i ett projekt för implementering av ett innovativt sätt att bedriva hypertoni. Projektet bygger på ett arbetssätt som tagits fram på Närhälsan Tidaholm vårdcentral med Gösta Göthlund som ansvarig. Det innebär en arbetsväxling där sjuksköterska sköter både diagnostik, behandling och uppföljning av okomplicerad hypertoni med stöd av speciellt framtagna behandlings-PM och teamläkare.

I samarbete med Primärvårdens regionala kvalitetsregister och Terapigrupp hjärta/kärl testar 11 vårdcentralen i regionen det nya arbetssättet i projektform. Projektet har bekostats via anslag från Registercentrum och bidrag från Innovationsfonden. Ett avslutande projektmöte hölls den 18 oktober 2019 och en projektrapport är under utformning. Projektet kommer även att följas upp vetenskapligt via QregPv.

Utveckling

Seminarier

Under året har seminarier hållits vid FoU-centrum med inbjudan till samtliga anställda inom primärvården och offentliga folktandvården i Skaraborg samt till våra lokala samverkanspartners. I samband med dessa har det varit ”öppet hus” där medarbetare varit välkomna att diskutera egna idéer med handledare vid FoU-centrum.

Under 2019 hölls följande seminarier:

Den 16 maj 2019 föreläste Jonna Nyberg, retorikkonsult från Retorikverkstaden om presentationsteknikens olika moment under rubriken "Säg vad du menar, men vad du säger!" Föreläsningen ingår som en del av den regionala kursen Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård.

Den 5 november 2019 genomfördes ett seminarium i Skövde, ”Konstruktion och test av enkätfrågor och enkätformulär samt en orientering om grundläggande analys”. Seminariet leddes av docent Anna-Lena Östberg, FoU-ledare Folktandvården. Föreläsningen ingår som en del av den regionala kursen Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård.

Även detta år har Sofia Dalemo arrangerat utbildningsdagar vid Närhälsan Guldvingen vårdcentral i Lidköpings. Överläkare, med dr Torun Bergdal föreläste kring ”Tillväxtkurvan - ett ovärderligt hjälpmedel för att bedöma barns hälsa”. Tidig upptäckt av cancerpatienter i primärvården var temat när med dr, allmänläkaren och onkologen Marcela Ewing berättade om sitt arbete vid regionalt cancercentrum. Sista utbildningsdagen för året fick vårdcentralen besök av smittskyddsläkare Thomas Wahlberg från Göteborg som pratade om smittspårning och mässling.

FoU-ledare Anna-Lena Östberg har gjort besök i chefsgruppen för Folktandvården, område Öster för att informera om FoU-verksamheten.

I oktober genomfördes ”Inspirationsdagen för intresserade av forskning och innovation” i Skövde, med stort deltagande av personal från verksamheten. Per Hjerpe, chef FoU-centrum Skaraborg, inledde med att berätta om hur medarbetare kan få stöd och hjälp för projekt och forskningsidéer. En mångfald av forskningsprojekt som pågår inom tandvården presenterades under dagen, med efterföljande frågestund och diskussioner. Dagen innehöll också presentationer av Bent Petersen och Marianne Fredriksson Steen om innovation samt vilka medel som går att söka. Regionens samtliga FoU-ledare i tandvården var med och besvarade frågor under dagen från forskningsintresserade.

Konferenser

Primärvård

Vid kongressen för Svensk förening för allmänmedicin i Borås i maj 2019 deltog Kristina Bengtsson Boström, Per Hjerpe och Sofia Dalemo som moderatorer vid symposium där projekt ingående i specialistexamen presenterades.

I ”Nordisk kongress i allmänmedicin” i Aalborg, Danmark 17-20 juni 2019 deltog flera medarbetare från FoU-centrum Skaraborg. Sofia Dalemo presenterade muntligt sitt projekt ”Calcium concentrations and mortality in primary care patients in Sweden”.

Chan-Mei Ho, fysioterapeut och doktorand vid Göteborgs universitet presenterade sin poster ”Physiotherapists could replace physicians as primary assessors for patients with knee osteoarthritis in primary care - a randomised controlled study” vid EULAR European Congress of Rheumatology i Madrid, juni 2019.

Tobias Andersson, specialistläkare i allmänmedicin och doktorand vid Göteborgs universitet presenterade sin poster ”The impact of diabetes, educational level and income on the risk for myocardial infarction and ischemic stroke in a hypertensive primary care population” vid den europeiska diabeteskongressen EASD i Barcelona, september 2019.

FoU primärvård arrangerade förkonferens 30 september 2019 under temat ”Den framväxande kunskapsorganisationen och dess relation till FoUUI-aktörerna”.

All personal vid FoU-centrum deltog i den Nationell primärvårdskonferens Göteborg 1-2 oktober 2019 under temat ”Framtiden är nu”. Vid ett seminarium deltog Per Hjerpe och Kristina Bengtsson Boström vid presentationen av hypertoniprojektet ”Högtryck på mottagningen”.

FoU i VGR

FoU i VGR är en projektdatabas för att samla och synliggöra den forskning och utveckling (FoU) som bedrivs i Västra Götalandsregionen (VGR). Projektledare ska löpande registrera och uppdatera information om sina forsknings- utvecklings- eller kvalitetssäkringsprojekt. Totalt inom FoU-centrum Skaraborgs område finns cirka 90 registrerade pågående projekt i databasen [FoU i VGR](#).

Genom databasen kan man på ett enkelt sätt få information om den forskning och utveckling som bedrivs i VGR. Projektledarnas arbeten sprids både nationellt och internationellt och kan bli till nytta både för professionen och för allmänheten.

Västra Götalandsregionen sammanställer varje år en årsredovisning baserad på data från FoU i VGR. Årsredovisningen ska bidra till att få en samlad bild av den forskning som pågår i hälso- och sjukvården. Uppgifterna ur databasen används när VGR lämnar information till statliga myndigheter som exempelvis Vetenskapsrådet. Årsredovisningen presenteras digitalt med data i realtid.

FoU-guider och Brukarråd

Rollen som FoU-guide på FoU-centrum innebär att stödja och vägleda projektledare att registrera projektarbeten i databasen FoU i VGR och se till att den hålls uppdaterad. FoU-guiden är också medlem i brukarrådet vilket fungerar som ett forum för beredning av ärenden till Minso Solutions AB (ägare av databasen) och beställaren Regionala FoU-rådet.

Under 2019 har Mikael Åberg medverkat i projektgrupp, för se över möjligheterna till integration av Researchweb och VGR:s IT-system. FoU-guide för primärvården i område Skaraborg är Ann Segerblom.

Kvalitetsregister

Per Hjerpe har under året fortsatt sitt uppdrag som registerhållare för primärvårdens regionala kvalitetsregister, QregPv. Registret fokuserar på uppföljningen av stora folksjukdomar såsom hypertoni och ischemisk hjärtsjukdom. Samtliga vårdcentraler i regionen anslutna till VGPV rapporterar till registret via en automatiserad dataprocess. Under året har fokus framför allt varit på hypertoniprojektet ”Högtryck på mottagningen”.

Vidare sker rapportering till Nationella Diabetesregistret, NDR, från samtliga vårdcentraler i VGPV. Utöver detta rapporterar vissa vårdcentraler till andra kvalitetsregister som t.ex. Svenska demensregistret, SVEDEM och Luftvägsregistret.

Infrastruktur

FoU-centrum Skaraborg fungerar som mötesplats för medarbetare inom vårt upptagningsområde som genomför ett utvecklings- eller forskningsprojekt. Här finns det möjlighet att få information och stöd när det gäller till exempel rådgivning angående frågeställningar kring projektarbeten, när/var/hur man söker anslag mm. På FoU-centrum finns möjlighet att boka projektarbetsplats och mötesrum.

Personal vid FoU-centrum har under året gett stöd vid skapandet av till exempel inmatningsmoduler för datamaterial (EpiInfo, esMaker, Excel), webbaserade enkäter (esMaker), bearbetning av data inför analyser, deskriptiv statistik samt vissa statistiska analyser. Användarstöd har även getts i bland annat SPSS, EndNote, EpiInfo, Officepaketet.

Inför konferenser och liknande framträdanden har FoU-centrum hjälpt till med framställning av presentationer, till exempel i form av powerpointpresentationer, postrar, grafer och tabeller. Hjälpt med struktur och layout av rapporter som sedan tryckts upp av FoU-centrum har också tillhandahållits.

Lokal FoU-samverkan

Skaraborgs sjukhus

Fortsatt samverkan har skett under 2019 gällande respektive utbildningar i grundläggande forskningsmetodik med handledning och undervisning. Per Hjerpe har föreläst om etik vid forskning och Kristina Boström om vetenskapsteori på kursen vid Skaraborgs sjukhus. I FoU-kursen som ges av primärvård/tandvård har Salmir Nasic, biostatistiker vid FoU-centrum SkaS, föreläst om epidemiologi och statistik. Under 2019 har också ett samarbete inletts med FoU på Skaraborgs sjukhus för att från och med 2021 samordna delar av respektive enhets FoU-kurser. Ansvarig för detta arbete från FoU-centrums sida är Sofia Dalemo. Samverkan har också skett i vetenskapligt arbete med doktorand, överläkare på ögonkliniken Grete Garberg och Salmir Nasic. Kristina Boström och Per Hjerpe är bihandledare i doktorandprogrammet. I ”INTERSTROKE”-studien deltar både FoU-centrum Skaraborg och medicinkliniken på SkaS. Susanne Andersson har samverkan med lungkliniken i gruppbaserad personcentrerad egenvårdsutbildning med ett digitalt stöd för personer som lever med kroniskt obstruktiv lungsjukdom är ett projekt vars syfte att beskriva hur utbildningen har utvecklats och hur den erfars ur ett patient- och personalperspektiv.

Skaraborgsinstitutet

Under året har samverkan skett med Skaraborgsinstitutet genom att de forskarstuderande som erhållit projektanslag deltar i seminarier på institutet samt förlägger en del av sin arbetstid där. Handledning av ett projekt under den grundläggande FoU-kursen har skett i samråd med Skaraborgsinstitutet. I och med flytten till nya Regionens hus har FoU-centrum och Skaraborgsinstitutet samlokaliseras med bland annat gemensamma projektarbetsplatser. Detta har ökat samarbetsmöjligheterna.

Högskolan i Skövde

Professor Alexandra Krettek vid Högskolan i Skövde har ansvarat för FoU-kurstillfället i retorik.

FoU-Skaraborg

FoU Skaraborg är en samverkansgrupp mellan Högskolan Skövde, Skaraborgsinstitutet, Kommunalförbundet Skaraborg, FoU Skaraborgs Sjukhus samt FoU Primärvård Skaraborg. Gruppen ska bidra till utveckling av en personcentrerad vård där patienterna upplever vården som en helhet utan gränser. Viktiga frågor är forskning, utveckling och utbildning. Per Hjerpe och Sofia Dalemo är representanter från FoU Primärvård.

Övrig lokal samverkan

Lokala FoU-rådet Skaraborg fördelar forskningsanslag för regionanställda i det geografiska området Skaraborg. FoU-rådet består av medlemmar från primärvården och tandvården i Skaraborg, Skaraborgs Sjukhus samt Skaraborgsinstitutet. Ordförande i rådet är Per Hjerpe och sekreterare Ann Segerblom, FoU-centrum Skaraborg.

Regional FoU-samverkan

Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård

Närhälsan FoU primärvård arrangerar föreläsningar och utbildningar för doktorander i en poängsatt kurs vid Sahlgrenska akademien (SM00016). Även de som inte går kursen men som är intresserade av temat för dagen är välkomna till dessa träffar. Varje FoU-centrum och allmänmedicin vid Sahlgrenska akademien har ansvar för en träff. Den 5 november 2019 var FoU-centrum i Skövde ansvarig för träff två med föreläsningen ”Konstruktion och test av enkätfrågor och enkätformulär samt en orientering om grundläggande analys”.

Statistikdatalagret

Under 2017 startade arbetet med projektet, Statistikdatalagret. Syftet med projektet är att se över möjligheterna att tekniskt producera rapporter från journalsystemet AsynjaVisph, för exempelvis verksamhetsuppföljning. Representanter från samtliga verksamheter inom Närhälsan ingår i projektgruppen tillsammans tekniker och IT-specialister från VGR IT. Mikael Åberg är representant för FoU-centrum.

Nationell FoU-samverkan

Nätverk för Kardiovaskulär forskning i primärvård (Swedish Cardiovascular Research in Primary care, SCARP). Sammankallande är Staffan Nilsson vid Linköpings universitet. En styrgrupp har bildats med Staffan Nilsson, Per Wändell och Kristina Boström som medlemmar. Flera telefonmöten har ägt rum 2019. Under året har en nationell enkät om hypertoniomtagningar i Sverige utarbetats och godkänts av Etikprövningsmyndigheten. Den planeras skickas ut under 2019. En workshop om gikt benämnt ”Gikt – en ”svår” sjukdom?!” presenterades vid SFAM kongressen i Borås 2019.

Nationella Diabetesregistret (NDR). Kristina Boström deltar i årligt styrgruppsmöte och koordinatorsmöte (16 januari 2019) med presentation av verksamheten i landet, nytillkomna data och forskningsresultat.

Svenska Läkaresällskapet (SLS) har haft flera möten under året. Kristina Boström har deltagit i ett internat i Stockholm i 12-13 september 2019. Ett arbete pågår för att främja forskning i primärvården i samarbete med paraplyorganisationen Samling för Allmänmedicinsk forskning och utbildning (SAFU). Ett möte med rundabordssamtal i SLS regi med intressenter för forskning i primärvård med bland annat Anna Nergård planeras under våren 2020.

En rapport med ett kapitel om journalgranskning av cancerpatienters vård inkluderande primärvård publicerades under 2019. ”Effekter av satsningen på standardiserade vårdförlopp i cancervården, Slutrapport del 1 och 2, 2019. Ett antal telefonmöten har också hållits under året. Kristina Bengtson Boström medverkade vid en workshop benämnt ”Hur ska man kalibrera standardiserade vårdförlopp för att undvika överdiagnostik?” vid SFAMs kongress i Borås april 2019.

Projektsamverkan

Under redovisningen av projekt i primärvård beskrivs ett flertal projekt som pågår i samverkan med bland annat Sahlgrenska akademien, Karolinska Institutet, Stockholms sydvästra sjukvårdsdistrikt, Lunds Universitet och i Nationella nätverket för hjärt-kärl-forskning i primärvård (SCARP).

Internationell FoU-samverkan

Ett internationellt samarbete pågår med bland annat Broad Institute, Boston MA, ingår i Diabetes Genetics Replication and Meta-analysis (DIAGRAM consortium) i samverkan med professor Leif Groop, Institutionen för kliniska vetenskaper, Diabetes och Endokrinologi, CRC, SUS, Malmö. Data från befolkningen i Skara ingår i detta konsortium.

Ytterligare internationell samverkan sker i PURE studien och ”INTERSTROKE” data från dessa publiceras regelbundet. Data från befolkningen i Skaraborg och Göteborg ingår i PURE och interstroke.

Bedömare av åtta ansökningar inför tillsättning av tjänst som försteamanuensis i allmänmedicin vid Oslo universitet i oktober 2019.

Inom Folktandvården Västra Götaland område Skaraborg pågår bland annat projekt angående munhälsan hos barn och ungdomar samt hos äldre och om implantat. Samarbete sker med de odontologiska fakulteterna i Göteborg, Malmö, Oslo och Bergen.

Deltagande i betygsnämnder

Per Hjerpe

Opponent vid predisputation 191022 för Artur Tenenbaum, doktorand vid Institutionen för medicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Avhandling med titeln ”Classification, care-seeking behaviour and pre-hospital triage of patients exposed to a whiplash trauma”

Kristina Boström

Granskare vid halvtidsseminarium för *Helena Isberg*, doktorand vid Institutionen för kliniska vetenskaper, Malmö, Lunds Universitet. Doktorandprojekt med titeln ”Urinvägsinfektioner i primärvården” den 12 april 2019.

Vetenskaplig bedömare av 4 ST-uppsatser vid Svensk Förening för Allmänmedicin (SFAM), Borås, Sverige 9 maj, 2019.

Ledamot i betygsnämnd för *Daniel Huber* doktorand vid Avdelningen för Folkhälsa och Klinisk Medicin, FoUU enheten, Östersund, Umeå Universitet. Avhandling med titeln ”On secondary prevention after acute coronary syndrome – what, when, and who” den 24 maj 2019.

Granskare vid halvtidsseminarium för doktorandprogram för *Peter Nymberg*, doktorand vid Institutionen för kliniska vetenskaper, Malmö, Lunds

Universitet. Doktorandprojekt med titeln ”Prevention in primary healthcare with mindfulness, physical activity and self-rated health” den 17 oktober 2019.

Inviterad som granskare vid halvtidsseminarium i doktorandprogram för *Cecilia Hultstrand*, doktorand vid Institutionen för omvårdnad, Umeå Universitet.

Doktorandprojekt om Observationer och intervjuer i primärvården av patienter som sökt vård för symptom som kunde föranleda misstanke om cancer, 9 december 2019.

Ekonomi

FoU-centrums ekonomi har varit i balans under året.

Verksamhetsplan för år 2020

FoU-centrums verksamhet ska vara konkurrensneutral och information om FoU-centrum kommer att erbjudas alla primärvårdsverksamheter inom område Skaraborg samt Folk tandvården område Öster. För att öka kontakterna med de kliniska verksamheterna kommer vi att fortsätta att lägga del av handledningen lokalt på den handleddes arbetsplats.

Arbetet med Universitetssjukvård enheter fortsätter både på lokal och regional nivå där ledningsgruppsmöte planeras under hösten. Samarbetet med Folk tandvården FoU och övriga FoU-centrum i regionen fortsätter. Samverkan lokalt, regionalt och nationellt fortgår.

En satsning på postdoktoral kompetens för att på sikt öka antalet docenter inom primärvården fortsätter där flera personer på FoU-centrum Skaraborg deltar i postdokgrupp organiserad av FoU-centrum Fyrbodal.

Under året kommer regelbundna träffar för doktorander knutna till enheten att äga rum, med en första träff den 20 februari 2020.

Under året planeras att fortsätta serien av metodseminarier som påbörjades 2018 och som riktar sig till aktiva forskare och handledare med anknytning till FoU-centrum. Aktuella ämnen under 2020 är fokusgrupper och intervjuer.

Till hösten planeras ett gemensamt seminarium för primärvård och tandvård med tema diabetes och munhälsa.

Arbetet med Forskningsplattformen för kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer fortsätter under 2020 med ett möte den 13 mars dit ett tiotal forskare inom primärvård inbjudits. Plattformsledarskapet kommer framöver att delas mellan Kristina Bengtsson Boström och Per Hjerpe. Under hösten planeras ett mötesinternat dit ytterligare deltagare kommer att inbjudas.

Representanter från FoU-centrum kommer att medverka och delta vid följande evenemang under 2020:

Regionalt APT för FoU primärvård 7 februari och 28 augusti

Regional verksamhetsträff för FoUU, Skövde 20 mars

Nationell FoU-konferens, Växjö 22-24 april

Tandhygienistdagarna 2020, 26-28 april, Göteborg.

Regional FoUU-dag, Borås 13 oktober

Utbildningar

Kurs i Grundläggande forskningsmetodik kommer under 2020 att genomföras med kursupptakt 23-24 januari med 13 deltagare.

Handledarträff inför kursen 2019 kommer att hållas den 17 januari.

I kursen Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård, är FoU-centrum Skaraborg värd för en av fem träffar. Datum och ämne inte bestämt.

Seminarier

Under året planeras ett antal seminarier där forskningsresultat presenteras. Dessa är öppna för all personal i primärvården och tandvården samt för FoU-centrums samarbetspartners. I samband med dessa tillfällen ges deltagarna möjlighet att diskutera eventuella egna idéer med handledarna vid FoU-centrum.

Den 15 maj kommer vi anordna ett metodseminarium om fokusgrupper och intervjuer och den 15 september ett seminarium om diabetes och munhälsa.

Disputation/halvtidskontroll

Chan-Mei Ho Henriksson planerar att göra halvtidskontroll den 2 juni 2020.

Verksamhet FoU Skaraborg: Mål och Aktivitetsplan 2020

Prioriterade mål	Indikatorer	Mät-frekvens	Nuläge	Målvärde 2020	Aktiviteter
Medicinsk kvalitet och organisatorisk effektivitet	Besök i ledningsgrupp resp verksamhet	1	4	4	Fortsatt arbete med plattformen hjärta/kärl. Besöka blodtrycks- och diabetesmottagningar på vårdcentraler i planerade projekt Presentera FoU-centrum i ledningsgrupper Handleda på respektive arbetsplats
Digitala lösningar	Antal projekt	1	8	10	Identifiera och stödja projekt inom digitala lösningar.
Tillgänglighet	Antal projekt Antal klagomål på tillgänglighet	1 1	3 ?	5 0	Identifiera och stödja projekt inom tillgänglighet.
Psykisk hälsa	Antal projekt	1	45	50	Identifiera och stödja projekt psykisk hälsa.
Attraktiv arbetsplats	Antal genomförda uppföljningar	1	10%	50%	Postdokplanelningsmöte med fyra doktorander Ökat samarbete med Skaraborgsinstitutet genom ex. seminarier, handledning, att dela utrustning.
Tillit och nytänkande	Antal träffar	1	5	5	Idéseminarium, metodseminarium, presentera innan konferens, återkommande mötesdag Spela in kursavslutningen.

Publicerade vetenskapliga artiklar

Pikkemaat M, Andersson T, Melander O, Chalmers J, Rådholm K, Bengtsson Boström K.

C-peptide predicts all-cause and cardiovascular death in a cohort of individuals with newly diagnosed type 2 diabetes. The Skaraborg diabetes register. *Diabetes Res Clin Pract* 2019;150:174-183.

Pikkemaat M, Bengtsson Boström K, Strandberg EL. "I have got diabetes!" – interviews of patients newly diagnosed with type 2 diabetes. *BMC Endocrine Disorders* 2019;19:53

<https://doi.org/10.1186/s12902-019-0380-5>

Rosengren A, Smyth A, Rangarajan S, Ramasundarahettige C, Bangdiwala SI, AlHabib KF, Avezum A, Bengtsson Boström K et al. Socioeconomic status and risk of cardiovascular disease in 20 low-income, middle-income, and high-income countries: the Prospective Urban Rural Epidemiologic (PURE) study. *Lancet Glob Health*. 2019 Jun;7(6):e748-e760. doi: 10.1016/S2214-109X(19)30045-2. Epub 2019 Apr 23. PubMed PMID: 31028013.

Starzmann K, Hjerpe P, Bengtsson Boström K. The quality of the sickness certificate. A case control study of patients with symptom and disease specific diagnoses in primary health care in Sweden. *Scand J Prim Health Care* 2019;37:319-326.

Bokrantz T, Schiöler L, Bengtsson Boström K, Kahan T, Mellström D, Ljungman C, Hasselström J, Hjerpe P, Manhem K. Antihypertensive drug classes and the risk of hip fracture. Manuscript in preparation. Antihypertensive drug classes and the risk of hip fracture: Results from the Swedish primary care cardiovascular database (SPCCD). *J Hypertens* 2019 Sept 19.

Doi:10.1097/HJH.0000000000002245. Epub ahead of print

Taghat N, Werling M, Östberg AL. Oral Health-Related Quality of Life After Gastric Bypass Surgery. *Obes Surg*. 2019 Oct 12. doi: 10.1007/s11695-019-04172-0. [Epub ahead of print]

Ho CM, Thorstensson CA, Nordeman L. Physiotherapist as primary assessor for patients with suspected knee osteoarthritis in primary care—a randomised controlled pragmatic study. *BMC Musculoskelet Disord* 2019;20(1):329.

Bager JE, Hjerpe P, Manhem K, Björck S, Franzén S, Rosengren A, Adamsson Eryd S. Treatment of hypertension in old patients without previous cardiovascular disease. *J Hypertens*. 2019 [Länkar: PMID: 31188164 | DOI länk]

Ödesjö HÖ, Adamsson Eryd SAE, Franzén SF, Hjerpe PH, Manhem KM, Rosengren AR, Thorn JT, Björck SB. Visit patterns at primary care centres and individual blood pressure level - a cross-sectional study. *Scand J Prim Health Care* 2019;1-7. [Länkar: PMID: 30821170 | DOI länk]

Konferensbidrag

Dehlin M, Bengtsson Boström K, Jacobsson LTH, Walfridsson E, Wändell P. Gikt – en ”svår” sjukdom?! Abstrakt för workshop vid SFAMs årliga möte i Borås, maj 2019.

Pikkemaat M, Andersson T, Melander O, Chalmers J, Rådholm K, Bengtsson Boström K. C-peptide predicts death in newly diagnosed type 2 diabetes. Abstract for oral presentation at 21st Nordic Congress of general practice, Aalborg, Denmark, June 2019.

Ho C, A Thorstensson C, Nordeman L. Physiotherapists could replace physicians as primary assessors for patients with knee osteoarthritis in primary care. A randomised controlled study. Abstract for poster presentation at the EULAR Annual Scientific Congress in Madrid, June 2019

Hjerpe P, Dalemo S, Bengtsson Boström K. Calcium concentrations and mortality in primary care patients in Sweden. Abstract for oral presentation at 21st Nordic Congress of general practice, Aalborg, Denmark, June 2019.

Taghat N, Werling M, Östberg AL. Oral health impacts after Gastric Bypass Surgery – a case series. Posterpresentation vid kongress, International Association for Dental Research (IADR) Vancouver, June 2019.

Andersson T, Pikkemaat M, Schiöler L, Hjerpe P, Carlsson AC, Wändell P, Manhem K, Kahan T, Hasselström J, Bengtsson Boström K. Diabetes, income and level of education – impact on risk of myocardial infarction and ischemic stroke in a hypertensive primary care population. Abstract for poster presentation at EASD scientific meeting in Barcelona, September 2019.

Hjerpe P, Bengtsson Boström K, Göthlund G, Manhem K. Högtryck på mottagningen – hur vi får bättre behandlat blodtryck i primärvården? Abstract inskickat till Nationell Primärvårdskonferens Göteborg, oktober 2019.

Ho C, A Thorstensson C, Nordeman L. Physiotherapist as primary assessor for patients knee osteoarthritis in primary care. A randomised controlled study. Abstrakt för poster till kongressen Fysioterapi, Stockholm, oktober 2019

FoU-centrum Skaraborg

ett samarbete mellan FoU primärvård och Folk tandvården FoU
Stationsgatan 3, Skövde

E-post: fou.primarvard.skaraborg@vgregion.se

Hemsida: www.vgregion.se/fouskaraborg